

احکام و آداب اسلامی

پس از تولد نوزاد

پدر و مادر گرامی ضمن عرض تبریک و شادباش به مناسبت تولد نوزادتان در روایات اسلامی بعد از تولد نوزاد انجام کارهای زیر مستحب و پسندیده شمرده شده است:

۱- حمد و شکر خداوند

شایسته است کسانی که از ولادت نوزاد خبردار می‌شوند شکر خدا کنند به پدر و مادر نوزاد تبریک و تهنیت گفته و در حق او دعا نمایند. شخصی به حضرت صادق (علیه السلام) گفت: من دارای فرزند پسری شده‌ام، حضرت فرمود: "خداوند به تو توفیق شکرگزاری از کسی که او را به تو بخشیده عنایت کند، برایت برکت در آن فرزند عطا کند، او را به سرحد رشد برساند، و تو را از نیکی و احسان آن فرزند بهره‌مند سازد". (۱)

۲- تبریک و تهنیت به والدین

در روایتی حکمت این عمل را چنین بیان کرد: "این کار بچه را از شیطان محافظت می‌نماید." و در حدیثی از امام صادق (علیه السلام) در بیان حکمت آن چنین نقل شده: "بچه دچار دیوانگی خفیف و جن‌زدگی نمی‌گردد". (۲)

۳- گفتن اذان در گوش راست و اقامه در گوش چپ نوزاد

وقتی حضرت فاطمه (علیها السلام) امام حسن (علیه السلام) را به دنیا آورد رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: او را در لباس سفیدی بپوشاند. (۳)

۴- لباس سفید بر او پوشاندن

۵- غسل دادن نوزاد با اطمینان به عدم ضرر (۴)

۶- دادن ولیمه (غذا دادن) ولادت (۵)

چنانچه ممکن باشد مقدار کمی از تربت کربلا و اگر نشد آب باران و یا خرما و یا عسل را به انتهای سقف دهان بچه به‌الند. (۶)

۷- برداشتن کام نوزاد

در روایت آمده: "اولین کار نیکی که انسان در حق فرزندش انجام می‌دهد این است که نام زیبا برای او انتخاب کند. شخصی می‌گوید: من به حضرت صادق (علیه السلام) گفتم: ما فرزندان خود را همنام شما و پدرانمان نامگذاری می‌نمائیم آیا این کار برای ما سودی خواهد داشت؟ حضرت فرمودند: "بله به خداوند قسم، و آیا دین چیزی جز دوستی (با دوستان خدا) و دشمنی (با دشمنان خدا) خواهد بود؟! برای دختر از نامهای زنان شایسته و عقیقه به ویژه نام "فاطمه" پسندیده و خوب است. (۷)

۸- انتخاب نام خوب برای نوزاد

امام صادق (علیه السلام): سر کودک را بتراش و بعد قربانی کن. (۸)

۹- تراشیدن سر نوزاد

قربانی کردن گوسفند یا گاو یا شتر به عنوان "عقیقه" برای کسانی که قدرت مالی دارند یک عمل مستحب است که به آن زیاد سفارش شده است؛ و این کار در حفظ سلامت و بقای فرزند نقش بسزایی دارد، این امر در روز هفتم مستحب است. (۹)

۱۰- عقیقه نمودن در روز هفتم

هنگام قربانی نمودن حیوان مستحب است برای سلامتی نوزاد دعا شود و دعاهایی در روایات در این زمینه وارد شده است. امام صادق (علیه السلام) فرمودند که: هنگام سر بریدن حیوان این کلمات را گویند: «اللَّهُمَّ مِنْكَ وَ لَكَ مَا وَهَبْتَ وَ أَنْتَ أَعْطَيْتَ اللَّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا عَلَى سُنَّةِ نَبِيِّكَ» (خداوند از سوی تو است و برای تو و تو خود آن را با بخشیده‌ای، پروردگارا از ما بپذیر همان طور که دستور رسول تو است) و بر خداوند از شر شیطان رانده شده پناه بر، و آنگاه نام خدا بر زبان جاری ساز و حیوان را سر ببر و بگو: «لَكَ سَفَكْتُ الدَّمَاءَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * اللَّهُمَّ احْسَبْنَا الشَّيْطَانَ الرَّجِيمَ» خداوند برای تو قربانی شده است همتائی برای تو نیست. ستایش تنها مخصوص خداوند جهانیان است، پروردگارا شیطان رانده شده را، از ما بران. (۱۰)

اگر عقیقه از روز هفتم تأخیر افتد ساقط نمی‌شود؛ بلکه اگر عقیقه را تا وقت بلوغ کودک تأخیر اندازند مستحب است خود او هر گاه توان داشته باشد عقیقه کند؛ بلکه اگر شک داشته باشد که برای او عقیقه کرده اند یا نه باز هم مستحب است عقیقه نماید؛ هر چند سن او زیاد باشد.

بهتر است عقیقه را به طور ساده و با آب و نمک بپزند و حداقل ده نفر از مؤمنان را برای خوردن آن دعوت کنند تا از آن بخورند و برای نوزاد دعا کنند.

می‌توان گوشت عقیقه را بین مؤمنان تقسیم کرد و از آنها خواست تا برای نوزاد دعا کنند و مستحب است در هنگام تقسیم کردن گوشت استخوانهای عقیقه را نشکنند.

حیوانی که برای عقیقه انتخاب می‌شود بهتر است شتر یا گاو و یا گوسفند باشد و شرایط قربانی در آن رعایت شود؛ یعنی حیوان سالم و بدون عیب باشد، و "شتر" حداقل پنج ساله و "گاو" دو ساله و "بز" بنابر احتیاط دو ساله و "میش" یک ساله باشد. ولی رعایت این شرایط لازم نیست؛ بلکه چنانچه حیوان چاق و پرگوشت باشد کفایت می‌کند.

عقیقه در نوزاد پسر و دختر فرقی نمی‌کند؛ ولی بهتر است عقیقه برای پسر حیوان نر، و برای دختر حیوان ماده باشد.

برای پدر و مادر نوزاد و عائله پدر مکروه است از عقیقه نوزادشان بخورند و این کراهت برای مادر نوزاد بیشتر است.

اگر به جای کشتن عقیقه پول آن را به فقرا بدهند کفایت نمی‌کند ولی اگر پول آن را به فرد یا مؤسسه خیریه ای بدهند تا از آن پول، عقیقه ای تهیه کرده و آن را قربانی کرده و بین فقرا تقسیم نمایند کافی است.

کسی که می‌خواهد در عید قربان قربانی کند اگر نیت عقیقه نیز بنماید کفایت می‌کند. (۱۱)

۱۲- ختنه کردن نوزاد

احتیاط آن است که ولی پسر بچه تا پیش از بالغ شدن بچه او را ختنه نکند؛ و اگر نکرد واجب است خودش، پس از بلوغ، ختنه نماید. (۱۲)

(۱) منابع فقه شیعه (ترجمه جامع احادیث الشیعه)؛ ج ۲۶؛ ص ۷۵۱ (۲) همان ج ۲۶؛ ص ۷۴۱ و ۷۴۲ (۳) معانی الاخبار ص ۵۷ (۴) جامع المسائل ج ۲، ص ۳۸۷ (۵) همان (۶) منابع فقه شیعه ج ۲۶، ص ۷۴۵ (۷) معارف و احکام بانوان، ص ۳۳۱ (۸) کافی ج ۴، ص ۴۹۸ (۹) منابع فقه شیعه ج ۲۶؛ ص ۷۵۵ و ۷۵۷ (۱۰) کافی ج ۶، ص ۳۰ و ۳۱ (۱۱) معارف و احکام بانوان، ص ۳۳۴ (۱۲) توضیح المسائل مراجع ج ۲ ص ۸۳۵